

A fegyveres erők hadtáp elméletéről

(Fordította: Pártos János alezredes)

Az elmúlt háború távolodó eseményei, és a gyorsan változó új harc-eszközök létrehozása, a múlt tapasztalatainak értékelését, a fegyveres erők fejlődésének megfelelő szintű új harcmódok kidolgozását követelik meg. A hadtápnak, mint a hadsereg szerves részének tükrözni kell ezeket a változásokat mind elméletben, mind pedig gyakorlati tevékenységében.

E cikk megírásának céljával a szerző azt tűzte ki, hogy rávilágítson néhány — a hadtudomány fejlődésével kapcsolatos — aktuális problémákra a fegyveres erők hadtáp elmélete terén is, tekintse át ezen elmélet tárgyát, tartalmát, helyét a tudományok rendszerében és határozza meg a fegyveres erők hadtápbiztosítása megszervezésének alapvető elveit és funkcióit.

A fegyveres erők hadtáp elméletének tárgya

V. I. Lenin a világ első szocialista állama hátsországi (hadtáp) problémáit és megoldásuk útjait mélyértelműen határozta meg. A külföldi katonai intervenció és belső ellenforradalmi erők elleni harc során személyesen foglalkozott a Vörös Hadsereg és a Flotta mindenoldalú biztosításával. Útmutatása, mely szerint „a háború folytatásához szilárdan megszervezett hadtáp szükséges” (Lenin összes művei 35. kötet 408. oldal. Oroszul) alapul szolgál a Szovjetunió védelmi képessége növelése fegyveres erői anyagi-technikai bázisa folyamatos fejlesztése érdekében szükséges rendszabályok végrehajtásához. Joggal állíthatjuk, hogy a hátsország szilárdságáról és szervezettségéről szóló lenini tételek egyenlő mértékben vonatkoznak a széles értelemben vett hátsorzágra és a fegyveres erők hadtápjára is.

Ez érthető, hisz a társadalmi és államrend közvetlen befolyást gyakorol a katonai szervezetre ugyanakkor a gazdasági szervezeteknek a háborúban Lenin döntő jelentőséget tulajdonít. Ezt a gondolatot erőteljesen húzták alá a marxizmus alapjainak meghatározói is. F. Engels „Anti-Dühring” című művében megjegyezte „Semmi sem függ oly mértékben a gazdasági feltételektől mint a hadsereg és a flotta” (K. Marx és F. Engels Művei 20. kötet 170. oldal. Oroszul).

Az ország gazdasága hozza létre a fegyveres erők anyagi bázisát, képezi háborúban és békében minden szükséges eszközzel történő ellátásának alapját. A hadtáp szilárdsága a hadsereg harckészültségébe és há-

borúban a győzelem elérésének elengedhetetlen feltétele. A Nagy Honvédő Háború tapasztalatai és a hadügy háború utáni fejlődése megerősítette a fegyveres erők szükségleteit teljes mértékben kielégítő erős hadigazdasági potenciál, magas színvonalú tudomány és technika, eszköztartálékok létrehozásának és fenntartásának szükségességét. Bizonyos, hogy az agresszió visszaverésének sikerét biztosítja, az egész népgazdaság mozgósítási készsége, a békéről a háborúra való gyors áttérés képessége, a népgazdaság mozgékonyasága és életképessége is.

A fentiekben kifejtettek olyan következtetés levonását teszik lehetővé, hogy a hátország széles értelemben vett tevékenységének elemzése, és elsősorban a fegyveres erők minden szükségletének közvetlen kielégítése, egyike a hadigazdaság elmélete legfontosabb feladatainak.

Ez valóban így is van. Az anyagi eszközöket termelő üzemek nem mindig tudják termelésüket közvetlenül a csapatoknak átadni. Béke időszakban és a háború folyamán is, az anyagi eszközfogyások feltöltésén kívül, meghatározott szinten, állandóan nem csökkenthető készleteket kell fenntartani fegyverzetből, technikából, lőszerből, üzemyanyagból, mérnök-műszaki felszerelésekből és az anyagi eszközök egyéb fajtáiból.

Ezen és más egyéb jellegű feladatok megoldása a fegyveres erők hadtápjának közvetlen feladata. Ebből következik, hogy a fegyveres erők hadtája összekötő láncszemet képez az ország gazdasága és a fegyveres erők között, mivel ellátó szervei útján közvetlenül történik a csapatok részére az alapvető termékek átadása.

A fegyveres erők hadtápbiztosítása céljából azok állományában speciális erők és eszközök vannak, melyek szervezetenként magasabbegységeket, egységeket és intézeteket képeznek. Mindezek összessége képezi a fegyveres erők hadtápját.

A hadtápra hárulnak a hadsereg és flotta anyagi, szállítási, technikai, repülőter-műszaki és repülőter technikai biztosítási feladatok, valamint mindennemű katonai szállítás. A hadtáp végzi az egészségügyi, pénzügyi, elhelyezési, kereskedelmi-szolgáltatási jellegű feladatokat a fegyveres erők valamennyi haderőneve részére.

A fegyveres erők hadtája és népgazdaság előtt álló e feladatok — bár egy lánc különböző neveit képezik —, nem azonosak. Végrehajtásuk folyamatai és feltételei különböznek egymástól, meghatározott önállósággal bírnak.

Mind egyik, mind pedig a másik esetben az összes feladatok végrehajtása azonban gazdasági, politikai, tudományos szervezeti, haditechnikai jellegű komplex rendszabályok foganatosításával, a népgazdaság és fegyveres erők hadtája együttműködését szabályozó államjogi normák, valamint tudományos ajánlások teljesítésével van összefüggésben.

Tehát, a vizsgálat alá vont elmélet tárgyát a fegyveres erők hadtápjának építése és tevékenysége képezi.

A hadtáp elmélet tárgyát, mint a fegyveres erők hadtápbiztosítási rendszerének törvényszerűségeiről és működési elveiről alkotott ismeretek összességéeként határozhatjuk meg. E rendszer a hadtápcapatok, -al egységek, intézetek és valamennyi hadtáp tagozatú vezető szervek meg-

határozott viszonyaival kapcsolatos, nem egynemű, egymásra ható és egymással összefüggő feladatok végrehajtásának összegét képezi, azok struktúráját, technikai feltöltöttségét és a munka során kialakult kölcsönös viszonyokat figyelembe véve.

Tehát, a vizsgált elmélet tárgya két részből áll, az első — a fegyveres erők hadtápjának építése, a második — a hadtáp tevékenysége a csapatok és a flotta biztosításában. Tehát így lehet megszerezni — a fegyveres erők hadtápjának építésének, a csapatok és a flotta biztosítására vonatkozó tevékenységének elmélete. Egyszerűség kedvéért rendszerint hadtápelméletnek nevezik.

A fegyveres erők hadtáp elmélete, véleményünk szerint foglalkozik:

— a hadtáp építése, a csapatok és a flotta erői biztosítása érdekében folytatott tevékenység törvényszerűségeinek kutatásaival,

— az elmúlt háborúk történelmi tapasztalatait figyelembe véve a korszerű hadügy helyzetével — az ország gazdaságával —,

— a fegyveres erők hadtápbiztosításának várható feltételeivel egy eljövendő háborúban, a legelfogadhatóbb elvek és szervezési módszerek kialakításával,

— az erők és eszközök optimális állományának meghatározásával, amelyek feltétlenül szükségesek a hadtápbiztosítás feladatainak végrehajtásához békében és háborúban, mely a fegyveres erők hadtápjának fejlesztésének általános irányát jelenti,

— az ország hadigazdasági bázisa és a hadszíntér lehetőségeinek feltárásával, mely a leghatékonyabb a fegyveres erők szempontjából,

— elvi tételek és alapvető háborús követelmények kidolgozásával, a különböző hadtápszervezetek korszerűsítési kérdéseinek kialakításával az együttműködés javítása (a népgazdasággal is) és a szilárd hadtápvezetés megalapozása érdekében.

Továbbá a hadtáp elmélet foglalkozik a hadtáp háborúra való felkészítésének kérdéseivel a szocialista haza, a szocializmus vívmányai érdekében. A fő figyelmet a hadtáp további fejlesztésére és építésére, szervezeti struktúrájára, technikai felszereltségére, személyi állománnyal és technikával való feltöltésére, a katonai, politikai, hadművelési és harcászati hadtáp képzésére, valamint a fegyveres erők hadtápbiztosítása tervezési módszereinek tudományos megalapozására, a hadműveletek során valamennyi hadtáp tagozat optimális állományának és a szükséges anyagi eszköz-tartalék meghatározására az ország gazdasági lehetőségei figyelembevételével.

A fegyveres erők háborús tevékenységének alapvető elveit és módszereit a hadtápbiztosítás valószínű feltételeinek előrelátása elő kell segítsse (katonai szállítások, technikai, repülőter-műszaki, repülő-technikai, egészségügyi és más biztosítási ágazatok valamennyi haderőnem és fegyvernem seregtestjeinél, magasabbegységeinél. csapatainál, különböző hadművelési és harcmód esetén). Nagyon fontos például egységes nézeteket kialakítani a hadtáp hadszíntéren történő szétbontakozása, felépítése, a fegyveres erők haderőnemei, fegyvernemei alapvető anyagi eszközökkel történő biztosítási rendje, a hadtáp magas fokú életképessége és szilárd vezetése kérdéseiben stb.

Az általános elvek alapján kerülnek kidolgozásra a hadtáp szolgálati ágak működésének megfelelő elvek és módszerek, a részükre állított feladatok alapján. Ezeket az elveket ugyanígy kell alkalmazni a hadtáp szervezeti struktúrájával, állományával; technikai ellátottságával kapcsolatos feladati problémák megoldása során is.

Az ország gazdasági bázisainak és minden egyes hadszíntér fegyveres erők érdekében történő felhasználási lehetőségeit a hadtáp elmélet feladata kidolgozni a stratégiai irányelvekkel, az adott követelményeket összhangban a közlekedési utak előkészítésével, áteresztő és szállító képességével, a közlekedési hálózat életképességével kapcsolatban, valamint, a raktárak, bázisok racionális elhelyezésével, a tárolóterek mennyiségével, az azokban tárolt tartalékokkal, a hadtáp részére kijelölt, vagy általa használt termelési kapacitás fejlesztésével stb. kapcsolatos kérdésekben. E munkát, a fegyveres erők hadtápjá a különböző szervezeti és népgazdasági szerek között egyeztetve kell végezze.

A szocialista rendszer az állam reális és potenciális anyagi lehetőségeinek legjobb felhasználását teszi lehetővé, amint ezt a Nagy Honvédő háború tapasztalatai is megerősítik.

A fegyveres erők hadtáp elméletének helye a hadtudományok rendszerében

A hadtáp elmélet tárgyának és tartalmának meghatározásából következik, hogy az közvetlenül összefüggésben a hadigazdasági elméleti ismeretekkel és viszonylagos önállósággal is rendelkezve a *hadtudomány egyik legfontosabb területe és megfelelő fejezeteivel valamennyi elemének és logikai struktúrájának összetevő részét képezi*, ezek a hadművészet elmélete, a fegyveres erők építésének elmélete, a fegyveres erők vezetés elmélete, a személyi állomány nevelésének és kiképzésének elmélete, a hadművészet története.

Vizsgáljunk meg általános vonatkozásaiban néhányat a kérdésekből.

Mindenekelőtt aláhúzzuk, hogy a fegyveres erők *hadtápelmélete az általános gazdasági, politikai tudományos-technikai jellegű kérdések sok tényezőjével kölcsönös viszonyban fejlődik*. Fejlődésének minden szakában (a hadtáp állapotától és végrehajtandó feladataitól függően) a matematika, kibernetika, kémia, fizika, orvostudomány, állatorvostudomány és egyéb tudományok eredményeire támaszkodik, melyek közül néhány a hadtáp elméletéből mind általános, mint pedig *konkrét harcászati-technikai feladatokat kaphat*. E feladatok érinthetik új technikai eszköz modellek kidolgozását a közlekedési utak, repülőterek és kikötők helyreállítására, különböző katonai rakományok szállítóeszközeire, rakodógépekre, töltő, javító-helyreállító eszközeire, hajtó- és kenőanyagokra, élelmiszerekre, gyógyszerekre stb.

A hadtáp elmélete sok vonatkozásban van *kölcsönös összefüggésben a hadigazdaság elméletével*. Ezen összefüggések a hadsereg béke és háborús ellátásának közös célján alapulnak, érintik a gazdasági háborúra történő átállásának a folyamatát. A fegyveres erők hadtápjá vesz át a népgazdaságtól kivétel nélkül valamennyi — a hadsereg részére kijelölt

— anyagi eszközöt, ideiglenesen őrzi, szükség esetén felhasználáskész állapotba helyezi és eljuttatja minden katonához, minden fegyverzeti és haditechnikai egységhez. A korszerű hadtáp nem csak fegyverzet, technika és felszerelés javítását valósítja meg, hanem egy sor katonai eszköz termelésével is foglalkozik. Több minisztérium és főhatóság szerveivel együttesen a közlekedési utak előkészítését, üzemeltetését, technikai kiszolgálását a légi bázisolásának biztosítását is végrehajtja.

E közvetlen és közvetet kapcsolatok meghatározása, a törvényszerűségek felfedése a hadtudomány, a hadigazdaság feladata a hadigazdasági ismeretek és más tudományágak rendszerében. Ajánlásaiktól, a vezető szervek intézkedéseitől, a hadművészet és mindenek előtt a hadászat követelményeitől vezetve kerülnek meghatározásra az anyagi eszközök valószínűsített háborús mennyiségi és minőségi mutatói. Az ellátó szervek útján kerül kialakításra és jut el az iparhoz a hadianyag, a megrendelések többsége, kerülnek meghatározásra a hadsereg és flotta szükségletei, a tartalékok és a lépcsőzés mértéke.

Amint azt korábban említettük, *a fegyveres erők hadtápelmélete a hadtudomány részét képezi és teljesen annak van alárendelve.* A hadtudomány a hadtáp elmélete irányában is követelményeket támaszt, számol annak helyzetével és meghatározza fejlesztésének lehetséges irányait. A hadtáp elmélet ugyancsak figyelembe veszi a fegyveres harc törvényszerűségeit, a fegyveres erők vezetését, a személyi állomány nevelését és kiképzettségét. A hadtudomány a hadtáp elméletéhez viszonyítva elméleti és metodológiai alapul szolgál.

A végrehajtandó feladatok méreteit figyelembe véve, a fegyveres erők hadtáp elmélete (amint a hadművészet is) fejezetekre osztható. Ezek tartoznak: a hadászathoz (hadászati hadtáp, a fegyveres erők hadtápbiztosításának megszervezése egészében); a hadműveleti művészethez (hadműveleti hadtáp, seregtettek hadtápbiztosításának megszervezése); a harcászathoz (csapathadtáp, magasabbegységek, egységek, alegységek hadtápbiztosításának megszervezése). Mindezen fejezetek egymással szervezeti egységben, közös dialektikus kapcsolatban vannak. Az egység és a kapcsolat különösen a haditevékenységek során jut kifejezésre.

A fegyveres erők hadtáp elmélete *közvetlen érintkezésben van a polgári védelem elméletével.* Gazdagítják egymást elméleti kidolgozásukkal és gyakorlati ajánlásokkal olyan kérdésekben, mint hadigazdasági, közlekedési és egyéb hadtáp objektumok oltalmazása és magas fokú életképességük biztosítása; tömeges sérülések és veszteségek következményeinek időbeni felszámolása; stb. (megjegyezzük, hogy a hadtáp objektumok oltalmazása napjainkban megbízható légvédelem nélkül elképzelhetetlen).

A hadtáp elméletre ugyancsak jellemző az együttműködés a haditechnikai speciális-katonai tudományok egy sor fejezetével. Saját speciális feladatai megoldásában széleskörűen felhasználja azok eredményeit, például közlekedési útvonalak, hadtáp objektumok nagyhatékonyágú építő és helyreállító eszközeinek létrehozásában, a hadtáp megóvását, a hadtáp híradást biztosító eszközök és módszerek kidolgozásában stb. E kérdések komplex formában kerülnek megoldásra, figyelembe véve a hadtápbiztosítás rendszerében a műszaki, vegyvédelmi, híradó csapatok és egyéb fegyvernemek technikája felhasználásának maximális lehe-

tőségeit. Ilyen hozzáállás pozitív eredményeket biztosít, miután elősegíti a technikai eszközök szabványosítását, melynek előnye vitathatatlan.

Ily módon a fegyveres erők hadtáp elmélete a hadtudomány szerves részét képezve támaszkodik annak elért eredményeire. Ez növeli az adott elmélet ajánlásaival tudományos értékét a fegyveres erők hadtápjának építése, a csapatok és flotta erői mindenoldalú hadtápbiztosítása, a hadtápvezetés, a katonák kiképzése és nevelése terén. A maguk területén a fegyveres erők hadtáp elméletének következtetései és javaslatai hatást gyakorolnak a hadtudomány megfelelő területeire, kiszélesítik azok megismerésének határait, elősegítik további fejlődésüket.

Így, az elmélet alapvető funkcióját a fegyveres erők hadtápbiztosítási rendszere törvényszerűségeinek és működési elveinek feltárása képezi. Végső eredménye — megalapozott ajánlások, rendszabályok összességének végrehajtására a hadtáp felkészítése, béke állapotról háborús helyzetre való átállítása, a csapatok feladatának megegyező felépítés, a folyamatos hadtápvezetés, a teljes hadtápbiztosítási rendszer életképességének fenntartása haditevékenységek során, mind tömegpusztító, mind pedig hagyományos fegyverek alkalmazási viszonyai között.

A hadtáp elmélet nem csak arra hivatott, hogy felvértezze a hadtáp vezető szervezetet, minden szintű parancsnokokat és törzseket, hanem arra is, hogy az egyéb katonai kérdéseket is részesítse sokoldalú ismeretekben a fegyveres erők hadtápbiztosításával és a hadtáp béke és háborús tevékenységével kapcsolatban.

Az elmélet rendelkezik tudományos kategóriákkal és azokat felhasználja. Ehhez tartoznak azok az alapvető értelmezések, melyek nyomában formálódnak a fegyveres erők hadtápbiztosításának legfontosabb elvei, szabályai. E szabályoknak megfelelően kerül végrehajtásra a fegyveres erők hadtápjának és a hadtáp vezető szervezetének gyakorlati tevékenysége. Megjegyezzük, hogy a hadművészet sajátosságainak megfelelően, a hadtáp elvek-szabályok módosulhatnak, ami teljesen törvényszerű, amint azt korábban említettük a hadművészet és a hadtáp elméletének kölcsönös kapcsolata miatt.

Bár a hadtápbiztosítás elvei (ugyanúgy, mint a hadtudomány bármely ágazatában) elméleti jellegűek, azok nem csupán önkényes emberi gondolkodás útján keletkeznek, hanem reális előfeltételek alapján alakulnak ki, azaz objektív alapokkal rendelkeznek. F. Engels rámutatott, hogy „az elv nem a kutatás kiindulási pontját képezi, hanem annak végső eredménye: ... az elvek nem alkalmazkodnak a természethez és az emberiség történetéhez, hanem eltekintenek azoktól; nem a természet és az emberiség alkalmazkodnak az elvekhez, hanem ellenkezőleg, az elvek csak annyiban igazak, amennyiben azok megfelelnek a természetnek és történelemnek.” (K. Marx és F. Engels művei 20. kötet 34. oldal. Oroszul).

Ebből a téziszből következik a második igen jelentős következtetés arról, hogy az objektív valóság, azaz a fegyveres harc folytatása feltételei, megváltozása elkerülhetetlen az elavult elhalásához a csapatok hadtápbiztosítása megszervezése, új elveinek kidolgozásához vezet.

Ismeretes, hogy a XVII. század utolsó negyedéig a fegyveres erők állományában voltak speciális hadtápbiztosítási erők és eszközök. Addig ezt a feladatot polgári vállalkozók látták el a helyi tartalékok széles körű

felhasználásával. A hadseregek létszámának növelésével, a csapatok nagy tömegének behatárolt területen való alkalmazásával a nehézkaravánok helyére előre létrehozott raktárak — magazinok kerültek. Azonban ezek sem tartoztak a fegyveres erőkhöz, csak a XVIII. század 70-es éveiben tűntek fel a hadtáp korszerű értelemben vett elemei a működő hadseregeknél, — állandó vonatok.

A továbbiakban a fegyveres erők hadtápjá fokozatosan fejlődött. Az atomfegyverek megjelenésével, a csapatok teljes gépesítésével és manőverezőképességük gyors növekedésével, a gazdaság háborús feladatokra való gyors átállásának szükségességével objektív szükségszerűséggé vált a hadtáphoz csak azon a speciális erők és eszközök sorolása, melyek a fegyveres erők állományában vannak. E cikkben lehetetlen e fejlődés történetét bemutatni, ez már megtörtént korábban.*

Röviden foglalkozunk a fegyveres erők hadtápbiztosítása megszervezésének alapvető elveivel, melyek az atomfegyverek létrehozásának és meghonosításának időszakára jellemzők. Mint ismeretes ennek létrehozásával párhuzamosan különböző technikai eszközök meghonosítása is folyt, amely a fegyveres erők építésében minőségi változashoz vezetett, változott a hadműveletek jellege és méretei. E változások a fegyveres erők hadtápbiztosításának megszervezésében is elvi változásokat idéztek elő.

A hadtápbiztosítás megszervezésének *alapvető elvei* köré az alábbiak sorolhatók:

— a hadtáp állandó készenléte a csapatok és flotta erői biztosításához a haditevékenységek kezdetén a béke időben rendelkezésre álló erőkkel és eszközökkel;

— a hadtápbiztosítás életképessége a haditevékenységek lefolytatásának minden lehetséges feltétele esetén;

— a fegyveres erők csoportosításai, a hadtáp biztosításának megszervezése tevékenységük feladatai és hadművelleti felépítési elemei szerint;

— a hadtáp alapvető erőinek összpontosítása a fő feladatot végrehajtó fegyveres csoportosítás biztosítása érdekében;

— a csapatok és flotta erői, csoportosítása maximális önállóságának biztosítása hadtáp vonatkozásban;

— rendszerszerű közelítés a hadtáp vezetés megszervezéséhez.

Azonnal megjegyezzük, hogy ezen elvek közül többek.külsőleg hasonlóak, néha meggyőzőek a múlt háború — sőt esetenként régebbi háborúk — tapasztalatai alapján keletkezett megfelelő elvi tételekkel. Ugyanakkor a külső hasonlóság nem jelenti azok változatlanóságát. Ez csak a kifejezés formájának állhatatossága. Az elvek tartalma megváltozott és objektív tényezők hatására folyamatosan változik.

Például a *hadtáp állandó készlete* a csapatok biztosításához a haditevékenységek kezdetén a meglévő erőkkel a hadművészet legfontosabb elvából — a váratlanságból — ered, melynek lényege és jelentősége régóta ismert.

Valamennyi, a XX. században lefolyt háború (különösen a második világháború) rámutatott, hogy milyen nagy hatást gyakorolnak a váratlanság elérésére a háború kezdetén a hadtáp harckésztsége. Az atomfegy-

* VOJENNAJA MÜSZL 1973. 12. sz. 1974. 3. sz. Oroszul.

verek jelenléte még jobban növeli e tényező jelentőségét. Mindezekkel együtt ez egy sor újabb követelményt támaszt a hadtáp harckészségével béke időről háborúra való gyors áttérésre való alkalmasságával szemben, annak érdekében, hogy gyakorlatilag oldja meg feladatait a legbonyolultabb viszonyok között is.

Természetesen a hadtáp különböző tagozatának készenléti foka különböző lehet. Azonban, figyelembe véve a hadtápbiztosítás hatalmas jelentőségét a siker elérése érdekében harcban, hadműveletekben és összességében a háborúban, minden esetben meg kell felelnie a csapatok harckészségének. Korszerű háború követelményei között a kölcsönös összefüggés megsértése súlyos következményekkel járhat.

A hadtápbiztosítás rendszerének *életképességét* a hadtáp, a szállítóeszközök és egyéb hadtáp elemek folyamatos működése jelenti bármely ellenséges behatás esetén is. E helyzet fontosságát az határozza meg, hogy betartásától közvetlenül függ a csapatok hadtápbiztosításának sikere a háború folyamán, így a harckészültség is. Következésképp, haditevékenységek során a hadtápbiztosítás rendszerének életképességét minden tagozatban állandóan olyan szinten kell fenntartani, amely lehetővé teszi a fegyveres erők hadtáp feladatainak sikeres végrehajtását. Korszerű viszonyok közt a hadtáp életképességének fontos előfeltétele légvédelmi eszközökkel történő megbízható oltalmazása.

A csapatok csoportosítása, tevékenységi irányai és hadműveleti felépítésének elemei szerint a hadtápbiztosítás megszervezésének elve a rendelkezésre álló erők és eszközök leghatékonyabb felhasználásának követelményéből indul ki, összefüggésben a hadtápbiztosítás rendszerének életképességével szemben támasztott követelményekkel.

Ismeretes, például, hogy bár a szovjet-német front a harctevékenységek hatalmas területét ölelték fel, az aktív hadműveletek nem a teljes frontra és különböző mélységben kerültek végrehajtásra. A hadtáp erőit és eszközeit (különösen a hadászati és hadműveleti tagozatban) a biztosítandó csapatok irányainak és tapasztalatainak megfelelően kellett csoportosítani.

Az atomfegyverek megteremtésével e tétel nem veszített jelentőségéből. Jelenleg abból indulnak ki, hogy a hadtáp erőit és eszközeit minden adott irányban nagyobb mértékben kell széttagolni, szélességben és mélységben is. Megnőtt a szerepük az ország területéről a hadszíntérre előrevont hadtáp csoportosításoknak.

A hadtáp *alapvető erőinek összpontosítása* a fő feladatot végrehajtó csoportosítás biztosítása érdekében — feltétlenül betartandó elv. Kifejezi a fegyveres harc menete és kimenetele egymással harcoló felek katonai erejétől való függőségének törvényszerűségét és a rendelkezésre álló erők és eszközök hatékony felhasználásának szükségességét.

Ezen elvre nagy figyelmet fordított V. I. Lenin. Így 1918-ban a frontok ellátásának érdekében meghatározta: „ — semmit nyugatra, keveset keletre, és (majdnem) mindent délre” (Lenin gyűjtemény XXXIV. 68. oldal. Oroszul). 1919 tavaszán pedig elsőrendű fontosságúvá vált a Nyugati Front biztosítása.

A Nagy Honvédő háború időszakában különböző irányokban közel sem egyforma állományú, különböző hadműveleti-harcászati feladatokat

végrehajtó csoportosítások működtek. A hadtápbiztosítás erőit és eszközeit a végrehajtandó feladatoknak megfelelően osztották el.

Atomfegyverek alkalmazásának viszonyai között az adott elv érvényben marad. A főcsoportok irányainak ugrásszerű változásai, nagy személyi és technikai veszteségek viszonyai között megnő a hadtáp csapatokkal, intézetekkel, anyagi eszköztartalékokkal való széles körű manőverezés szerepe a hadművelleti, hadászati irányok és a hadszíntér között.

Önálló, elszigetelt irányokban folytatott aktív harctevékenység során (különösen kevésbé fejlett úthálózat, csapatainkra és a hadtáp objektumokra mért ellenséges csapás, nagykiterjedésű szennyezett és rombolt terület esetében) nagy jelentősége van a csoportosítások *maximális hadtáp vonatkozású önállósága* elvének. Ez szoros összefüggésben van a hadtápbiztosítási rendszer életképességével és a csapatok, a flotta erői harc-készségének megőrzésére irányul. E probléma megoldása érdekében feltétlenül fontos valamennyi alapvető irányban a szolgáltatnál olyan mennyiségű erőt és eszközt előre összpontosítani, amely lehetővé teszi a háború folyamán legbonyolultabb helyzetben a megfelelő csoportosítások biztosítását a szállítás (kiürítés) leltőségeitől való jelentős függőség nélkül bármely irányból és a mélységből.

A hadtáp elmélet aktuális elvei közé tartozik a rendszerszerű közelítés a hadtáp vezetés megszervezéséhez.

A hadtáp vezetés a csapatok vezetése egészének elszakíthatatlan részét képezi. Arra a szükségszerűségekre és lehetőségekre épül, hogy a háború bonyolult körülményei között maximális hatékonysággal történjen — a fegyveres erők célirányos hadtápbiztosítása érdekében — a különböző erők és eszközök felhasználása.

A rendszerszerű közelítés a hadtáp vezetés megszervezéséhez (mint, hogy mással összefüggő elemek összességéhez, melyek szerepe változhat a helyzet függvényében) mindenképp előtt jellemzi a hadtápbiztosítás megszervezésének centralizációját, mely lehetővé teszi a legminimálisabb erőkkel és eszközökkel különböző feladatok megoldását, az erőfeszítéseket a legfontosabbakra összpontosítva. A fegyveres erők hadtápbiztosítása centralizált irányításának szerepével kapcsolatban V. I. Lenin még a polgárháború éveiben utasítást adott. A katonai egységről szó KB direktíva tervezetben javasolta: „... feltétlenül szükséges a szocialista védelmi háború egész időszakaára a Vörös Hadsereg ellátási ügyeit a Honvédelmi Tanács és egyéb központi szervek egységes vezetése alá helyezni...” (Lenin művei 38. kötet, 400. oldal. Oroszul).

E követelményt figyelembe vették a Szovjet Fegyveres Erők hadtáp fejlesztésének minden időszakában, különösen a háborús években. A Nagy Honvédő háborúban az ország személyi és anyagi tartalékainak legfontosabb mozgósítási kérdéseiben az Állami Honvédelmi Bizottság döntött, végrehajtásuk a vezérkar, valamint a Honvédelmi népbiztos helyettes — a Vörös Hadsereg hadtápfőnökének apparátusa, továbbá a Vörös Hadsereg és Haditengerészeti Flotta egyéb központi vezető szervei útján történt.

A hadtáp vezetés megfelelő centralizációja az alsóbb tagozatokban is megtörtént. Ez lehetővé tette az előljáró parancsnokság és vezető szervek

számára a rendelkezésre álló erők és eszközök hatékony, ugyanakkor gazdaságos felhasználását, döntő befolyás gyakorlását a haditevékenységek menetére, a fő erőkifejtés gyors áthelyezését egyik irányból a másikba.

Ugyanakkor a hadtápbiztosítás nem minden kérdését az előljáró parancsnokságok és vezető szervek oldották meg. A vezetés centralizációját összekapcsolták az alárendeltek önállóságával, részükre a kezdeményezés lehetőségével és különösen a kapott feladatok végrehajtási módszerének kiválasztásában az alárendeltek részére biztosított alkotó munkával.

A centralizált vezetés abban is kifejezésre jut, hogy a hadtápbiztosítás irányításának funkcióját mindig jobban összpontosítják különböző hadtáptagozatok egységes szervezeteiben. Már a Nagy Honvédő Háború kezdeti periódusában kiderült ennek feltétlen szükségessége. Ekkor a honvédelmi népbiztos helyette — a Vörös Hadsereg hadtápfőnöke, seregtest magasabbegység és egység hadtápfőnökök kezükben összpontosították, mindazon kérdéseket, melyek a hadtáp szervezeti felépítésével, az anyagi eszközök szállításával, az anyagi, technikai, egészségügyi és hadtápbiztosítás egyéb legfontosabb ágazati irányításával kapcsolatosak.

Ezzel együtt megfelelő feltételeket teremtettek a fegyvernemi főnökök, és szolgálati főnökök részére a seregtestek, magasabbegységek, egységek hadtápbiztosítása szakvonatkozású kérdéseinek megoldására.

A rendszerszerű hozzáállás nagy fontosságú korszerű viszonyok között is. Hisz a vezetési folyamatok automatizálása elképzelhetetlen centralizáció, a hadtáp szakszolgálatok (szakfegyvernemek, és szolgálatok) egységes automatizált vezetési rendszerbe való bekapcsolása nélkül. Csak az ügyszülőz való ilyen hozzáállás teszi lehetővé a megfelelő tartalékok ésszerűbb és gazdaságosabb felhasználását a hadtáp bonyolult feladatainak végrehajtása érdekében, korszerű háborúban.

Témánkból néhány szempontot ragadtunk ki. A szerző nem tart igényt természetesen a megvilágítás teljességére. A probléma nagyon bonyolult és az első felvetésben nem lehet megoldani valamennyi kérdést. Kiegészítésekre, pontosításokra lehet szükség.

Befejezésül alá kell húzni, hogy a fegyveres erők hadtáp elméletét nem lehet a hadtudomány egészétől, a hadművészet elméletétől elszigetelten vizsgálni. Komplexumában kell tanulmányozni és a konkrét helyzetnek megfelelően alkalmazni. Nagyon fontos arra is emlékezni, hogy a fegyveres erők hadtápbiztosítása az ország reális gazdasági lehetőségeivel szigorú összhangban valósul meg. A katonai kádereknek tevékenységük során az adott objektív helyzetet figyelembe véve kell kiindulniok a hadsereg és front minden vezetési szintjén, békeidőszakban és háborús körülmények között.